

ความท้าทายของกระแสวัฒนธรรมในภูมิศาสตร์มนุษย์

รองศาสตราจารย์นโรตม์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา

อดีตอาจารย์ประจำ

ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

25 ธ.ค. 58

njj474930@hotmail.com

คำชี้แจงเบื้องต้น

1. “กระแสวัฒนธรรม” แผลมาจากคำว่าจาก “Cultural Turn” จนถึงปัจจุบันยังไม่มีคำแปลที่เป็นมาตรฐาน
2. การศึกษา“กระแสวัฒนธรรม” ไม่ใช่ “วัฒนธรรมศึกษา” (Cultural Studies) แม้จะมีส่วนคาบเกี่ยวกันบ้างก็ตาม แต่เป็นการพิจารณาปรากฏการณ์ทางภูมิศาสตร์จากทัศนะที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ ซึ่งจะอธิบายในเชิงรายละเอียดต่อไป

กระบวนการค้นคว้าในภูมิศาสตร์มนุษย์

แม้ว่ามนุษย์จะเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาภูมิศาสตร์มาตั้งแต่ยุคกรีกและโรมันโบราณ แต่การศึกษาภูมิศาสตร์โดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลางเพิ่งเริ่มต้นเมื่อกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19

ตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา ภูมิศาสตร์มนุษย์ (Human Geography) จึงเป็นสาขาหลักของวิชาภูมิศาสตร์เคียงคู่กับภูมิศาสตร์กายภาพ (Physical Geography)

กระบวนทัศน์ในภูมิศาสตร์มนุษย์

“ภูมิศาสตร์มนุษย์” อยู่ในภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงด้าน
กระบวนทัศน์ (paradigm) มาโดยตลอด

ในบริบททางภูมิศาสตร์ กระบวนทัศน์จะกำหนดว่า **อะไรที่**
เป็นสาระที่ควรศึกษา และจะมี**วิธีทราบถึงสาระ**นั้นได้
อย่างไร **ใช้วิธีอะไรวิเคราะห์**สาระนั้นกล่าว เพื่อนำไปสู่
ความจริง ข้อสรุป ทฤษฎี กฎ เกี่ยวกับปรากฏการณ์หรือ
ผลของปรากฏการณ์ทางพื้นที่

กระบวนการทัศน์ในภูมิศาสตร์มนุษย์

เหตุที่ภูมิศาสตร์มนุษย์อยู่ในภาวะที่มีเปลี่ยนแปลง กระบวนทัศน์มาโดยตลอด เนื่องจาก “ภูมิศาสตร์มนุษย์” มีพัฒนาการที่ใกล้ชิดกับสังคมศาสตร์ (โดยเฉพาะสังคมวิทยา) และมนุษยศาสตร์ ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มวิชา มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์อยู่เป็นประจำ

วิกฤตเอกลักษณ์

ตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 19 สรรพความรู้ที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดการจำแนกความรู้ออกเป็นสาขาวิชาต่างๆ คล้าย ๆ กับที่ปรากฏทุกวันนี้

ภูมิศาสตร์ในฐานะที่เป็นสาขาจึงถือกำเนิดขึ้น
อย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นทั้งผลดีและผลเสีย

วิกฤตเอกลักษณ์

ผลดี: ภูมิศาสตร์มีฐานะเป็นสาขาวิชาเต็มตัว

ผลเสีย: เนื่องจากภูมิศาสตร์ศึกษาปรากฏการณ์ทุกชนิดจากทัศนะทางพื้นที่ (spatial perspective) ทำให้สาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตั้งข้อสงสัยว่าทำไมภูมิศาสตร์ต้องศึกษาปรากฏการณ์ที่เขารับผิดชอบอยู่

วิกฤตเอกลักษณ์

ประกอบกับในช่วงแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 20
ภูมิศาสตร์เองก็ยังไม่ได้พัฒนากระบวนการที่
แน่นอนและเป็นที่น่าสนใจและยอมรับโดยทั่วไป

ภูมิศาสตร์จึงประสบปัญหา -

วิกฤติด้านเอกลักษณ์ (identity crisis)

กระบวนทัศน์ภูมิศาสตร์ภูมิภาค

เพื่อ**แก้วิกฤต**นักภูมิศาสตร์จึงมีการก่อตั้งสำนักคิดต่าง ๆ ที่มีกระบวนทัศน์ของตนเอง ส่วนใหญ่ได้รับความนิยมนิยามในวงจำกัด มีแต่**กระบวนทัศน์ภูมิศาสตร์ภูมิภาค (regional geography paradigm)** ที่มี Richard Hartshorne (1899-1992) เป็นผู้นำเท่านั้น ที่แพร่กระจายไปทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย

กระบวนการค้นคว้าภูมิศาสตร์ภูมิภาค

ภูมิศาสตร์ภูมิภาคแบบ Richard Hartshone
สังเคราะห์ข้อมูลในแต่ละภูมิภาคเพื่อแสวงหา
ความเป็นเอกภูมิ (uniqueness) ครอบงำภูมิศาสตร์
ในทศวรรษ 1940 1950 และช่วงแรกของทศวรรษ
1960

กระบวนการทัศน์ภูมิศาสตร์ภูมิภาค

แม้ภูมิศาสตร์ภูมิภาคจะมีประโยชน์ (โดยเฉพาะในช่วงก่อนอินเทอร์เน็ต) แต่ขัดแย้งกับกระบวนการทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ (scientific paradigm) ที่แสวงหากฎและทฤษฎีที่สังคมศาสตร์ โดยเฉพาะสังคมวิทยา (Sociology) ได้รับเข้ามาระยะหนึ่งแล้ว

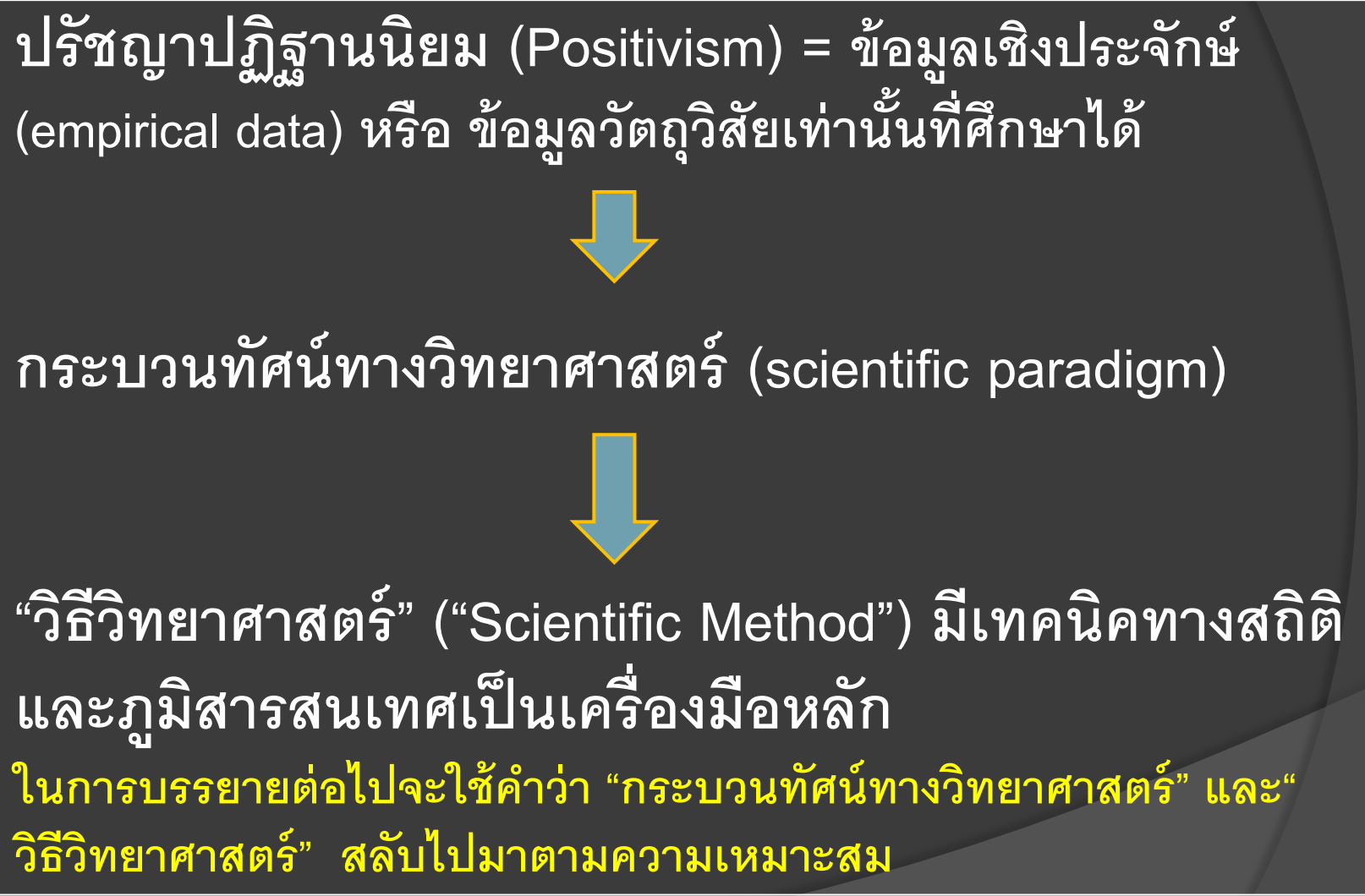
กระบวนการค้นคว้าภูมิศาสตร์ภูมิภาค

การแก้ไขวิกฤตเอกลักษณ์ด้วยภูมิศาสตร์ภูมิภาค
กลับกลายเป็นสร้างปัญหาอีกแบบหนึ่ง นั่นคือ
การทำให้ภูมิศาสตร์ที่เน้นภูมิภาคกลายเป็นวิชาที่
มีวิธีคิดที่แปลกไปจากวิชาอื่น ๆ ที่ Fred K.
Schaefer (1953) เรียกว่า “Exceptionalism in
geography”

กระบวนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์

ข้อสังเกตของ Schaefer เป็นการผลักดันนัก
ภูมิศาสตร์รุ่นใหม่ในสมัยนั้น หันไปรับ**กระบวน
ทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ (scientific paradigm)** ที่บาง
สาขาในสังคมศาสตร์ได้รับเข้ามาก่อนหน้านี้

กระบวนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์

กระบวนการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์

“วิธีวิทยาศาสตร์” ได้เป็นระเบียบวิธีหลักของ
การศึกษาด้านภูมิศาสตร์มนุษย์มาแล้ว **ประมาณ 50**
ปี

หนึ่งภูมิศาสตร์กายภาพได้ใช้ “วิธีวิทยาศาสตร์” มาตั้งแต่ต้น
เนื่องจากมีต้นกำเนิดจากวิทยาศาสตร์ธรรมชาติโดยตรง

กระบวนการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์

ภายใต้กระบวนการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์
มนุษย์จึงได้พัฒนา จนเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ
ทั่วไปจนทุกวันนี้ **สัปดาห์ลักษณะของ “วิชา
ท่องจำ” หรือ “สารานุกรมเดินได้”** ไปได้มาก แม้จะ
ยังไม่หมดไปเสียทีเดียว

กระบวนการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์

กระบวนการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์เกือบจะ
เป็นทางเลือกเดียวในภูมิศาสตร์มนุษย์ใน
ประเทศตะวันตกที่ใช้ภาษาอังกฤษ ใน
ทศวรรษ 1960 และ 1970

กระบวนการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์

อย่างไรก็ตามในทศวรรษ 1980 นักภูมิศาสตร์
จำนวนหนึ่งเสนอว่าการใช้กระบวนการค้น
คว้าทางวิทยาศาสตร์ทำได้แค่การอธิบาย (explanation)
ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ในบริบทเชิง
พื้นที่เท่านั้น

กระบวนการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์

แต่กระบวนการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์

1. ไม่สามารถทำให้ “เข้าใจ” (understand) ประเด็นและปัญหาทางภูมิศาสตร์มนุษย์ที่อ่อนไหวและซับซ้อนได้ในทุกกรณี

กระบวนการทัศน์ทางวิทยาศาสตร์

2. โดยเฉพาะตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 20 ที่ **โลกาภิวัตน์**เริ่มมีผลต่อภูมิทัศน์ (landscape) ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในทุก ระดับพื้นที่ (spatial scale) ทำให้**ประสิทธิภาพของ ทฤษฎีภูมิศาสตร์**ที่กำเนิดมาจากกระบวนการทัศน์ทาง วิทยาศาสตร์ก่อนหน้านี้ โดยเฉพาะที่มุ่งอธิบาย ระดับท้องถิ่น ต้อง**ลดประสิทธิภาพลง**

ที่มาของกระแสวัฒนธรรม

นักภูมิศาสตร์มนุษย์จึงเห็นทางออก โดยใช้วิธีการศึกษาที่อยู่นอกกรอบกระบวนการทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ที่ยอมรับข้อมูลจิตวิสัย (ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้สึกที่มีต่อพื้นที่ฯ)

การเปลี่ยนแปลงนี้เรียกรวมๆว่า Cultural Turn (กระแสวัฒนธรรม) ที่นักมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์บางกลุ่มยึดถือกันอยู่แล้ว

กระบวนการทัศน์ทางวิทยาศาสตร์

ปัจจุบันยัง**ไม่มีนิยามกลาง**ของ “กระแสวัฒนธรรม” ที่ยอมรับกันโดยสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

แต่พอสรุปทุกสาขาวิชาพยายาม**อยู่ห่างกระบวนการทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ให้มากที่สุด** และ

(ต่อ)

ให้ความสำคัญกับ**ตีความข้อมูลทุติยภูมิ** (secondary interpretation) โดยการจินตนาการโลกที่ผ่านการมองโดยผู้อื่น ในเวลา สถานที่ ฐานะทางสังคม ที่แตกต่างจากของเราเอง

ทั้งนี้นักวิชาการ รวมทั้งนักภูมิศาสตร์เอง ก็สามารถถ่ายทอดความรู้สึกของตนเองได้ เรียกว่า การ**ตีความแบบปฐมภูมิ**

กระแสวัฒนธรรมกับภูมิศาสตร์มนุษย์

Cultural Turn (กระแสวัฒนธรรม) มีผลต่อภูมิศาสตร์มนุษย์ใน 2 ด้าน

1. เกิดสาขามนุษย์ใหม่ๆ
2. รับกระบวนการที่สลับจากสาขาวิชาอื่นๆ ที่เข้าข่ายกระแสวัฒนธรรมเข้าไปในสาขาวิชาภูมิศาสตร์มนุษย์ที่มีมาแต่เดิม

(รายละเอียดใน 2 สไลด์ต่อไป)

กระแสวัฒนธรรมกับภูมิศาสตร์มนุษย์

1. ภูมิศาสตร์มนุษย์แขนงใหม่ๆ เช่น

Humanistic Geography

Marxist Geography

Feminist Geography

Postmodern Geography

Post- colonial Geography

ชื่อของสาขาเหล่านี้สื่อถึงทัศนะของการศึกษา ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่สาขาวิชาภูมิศาสตร์มนุษย์สื่อถึงชนิดของปรากฏการณ์ (เมือง ประชากร อุตสาหกรรม ฯ)

กระแสวัฒนธรรมกับภูมิศาสตร์มนุษย์

2. กระแสวัฒนธรรมยังกระตุ้นให้นักภูมิศาสตร์มนุษย์
ทำการค้นคว้าวิจัยใน**กระบวนทัศน์อื่น ๆ**ที่กำเนิดนอก
ภูมิศาสตร์แต่เกี่ยวกับพื้นที่

ตัวอย่าง เช่น **“Mobilities Paradigm”** (กระบวนทัศน์การเคลื่อนที่) ที่แพร่หลายในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปราบกฏว่านักภูมิศาสตร์กลายเป็นผู้ที่เขียนบทความในวารสาร **“Mobilities”** เป็นจำนวนมากที่สุด

เพื่อเป็นแสดงว่าการวิจัยแนวกระแสวัฒนธรรมเป็น
ทางเลือกที่เป็นไปได้ ต่อไปจากนี้จะทำการสาธิตเรื่องนี้
โดยใช้ประโยชน์จากผลงานของนิสิตและนักศึกษา 74
เรื่องที่จะนำเสนอในวันนี้และวันพรุ่งนี้ (25, 25 ธ.ค. 58)

กระแสวัฒนธรรมกับภูมิศาสตร์มนุษย์

การวิเคราะห์นี้เป็นการพิจารณา **ชื่อเรื่อง** ที่ประกอบด้วย **คำสำคัญ** ที่มีนัยทางกระแสวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพียงอย่างเดียว คือการสาธิตให้ผู้เข้าร่วมประชุมตระหนักว่า แม้แต่หัวข้อที่เกือบทั้งหมด ออกแบบมาบนพื้นฐานของกระบวนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ แต่ก็มีช่องทางที่จะนำไปวิเคราะห์ตามแนวกระแสวัฒนธรรมได้

กระแสวัฒนธรรมกับภูมิศาสตร์มนุษย์

กลุ่มโครงการ	แนวระบวน ทัศนังทง วิทยาศาสตร์ ช้ตเจบ	แนวระบวนท้ต็นทง วิทยาศาสตร์แต่เฟงมิตทง วัฒนธรรม
Geog & Geoginfo	23	9
เฉพาะ Geog	32	5
เฉพาะ Geoginfo	5	0

17% ของโครงการมีช่องทางที่จะนำไปวิเคราะห์ต่อไปตามแนว
กระแสวัฒนธรรมได้ ที่น่าสังเกตคือกลุ่ม Geog & Geoginfo มีส่วน
แบ่งถึง 11% สูงกว่า กลุ่ม Geog ที่มีเพียง 6%

กระแสวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนและการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากผนวกแนวกระแสวัฒนธรรมเข้าไป
ในการศึกษาและวิจัย คือผู้ประกอบอาชีพภูมิศาสตร์
และ/หรือภูมิสารสนเทศศาสตร์ ทั้งในภาครัฐและเอกชน
จะมีความเป็นมืออาชีพมีความรู้รอบ สามารถบูรณาการ
“การอธิบาย” และ “การเข้าใจ” พื้นที่ **ไม่ต้องพึ่ง**
นักวิชาการจากสาขาอื่น ๆ ดังที่เคยเป็นมา

กระแสวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนและการวิจัย

การเรียนการสอน

1. **เปิดรายวิชาใหม่** หากพร้อมด้านบุคลากร
2. **ผนวกเข้าไปวิชาภูมิศาสตร์มนุษย์ที่มีอยู่แล้ว** เรื่องเดียวกันให้มองจากทั้ง แนวกระบวนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ และ แนวกระแสวัฒนธรรม
3. **นำเสนอในวิชาประเภทแนวความคิดทางภูมิศาสตร์** ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของวิชานี้ (ดูตัวอย่าง)

กระแสวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนและการวิจัย

ตัวอย่างโครงการที่เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนวิชา 2205375 แนวความคิดทางภูมิศาสตร์ภาควิชาภูมิศาสตร์ จุฬาฯ ปีการศึกษา 2558

วัตถุประสงค์: **ฝึกให้นิสิตรู้จักบูรณาการกระบวนการทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และกระบวนการทัศน์ทางวัฒนธรรมผ่านพื้นที่ที่นิสิตเลือก**

กระแสวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนและการวิจัย

พลพล เจริญพร

ในฐานะนักภูมิศาสตร์ **การมองพื้นที่หนึ่ง ๆ** คงมีอาจมองด้วยกรอบแนวคิดใดแนวคิดหนึ่ง หากแต่จำเป็นต้อง **“มองหลายมุม”** เพื่อความเข้าใจพื้นที่ในหลากหลายมิติ เมื่อนั้นจะเข้าใจมนุษย์เข้าใจโลก และเข้าใจปฏิสัมพันธ์บนพื้นที่ อันทำให้กลายเป็น **นักภูมิศาสตร์โดยสมบูรณ์** (หน้า 23 ของรายงาน)

หมายเหตุ: ปฏิฐานนิยมเป็นหลักปรัชญาที่เป็นที่มาของกระบวนการทัศน์ทางวิทยาศาสตร์

กระแสวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนและการวิจัย

มุมมองภูมิศาสตร์มาร์กซิสต์ มุมมองภูมิศาสตร์มนุษยนิยมในเรื่องของ Landscape และ Sense of Place ต่อพื้นที่จากการเดินทางของ Ernesto "Che" Guevara ที่ถ่ายทอดผ่านภาพยนตร์เรื่อง The Motorcycle Diaries บันทึกของผู้ชาย ชื่อ...เช (Diarios de Motocicleta)

สุพล กลั่นแก้ว

ถ้ามองในแง่ของภูมิศาสตร์ก็เท่ากับว่า **พื้นที่มีอิทธิพลต่อความคิดของมนุษย์** และสามารถเปลี่ยนแปลงมนุษย์ได้ เจกเช่นมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงพื้นที่ตามความต้องการของมนุษย์ ดังนั้น พื้นที่ไม่ได้ถูกกระทำจากมนุษย์ได้เพียงอย่างเดียว และนั่นเองก็ได้สร้างนักปฏิวัติที่ยิ่งใหญ่ของลาตินอเมริกา ที่มีชื่อว่า Ernesto "Che" Guevara (รายงานหน้า 34)

กระแสวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนและการวิจัย

จิตเพื่อน มิติวิญญาณ และ การสะท้อนแนวคิดภูมิศาสตร์มนุษย์นิยม

วิชาแนวความคิดทางภูมิศาสตร์

โดย นางสาวณัฐมน อุตระนคร

กระแสวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนและการวิจัย

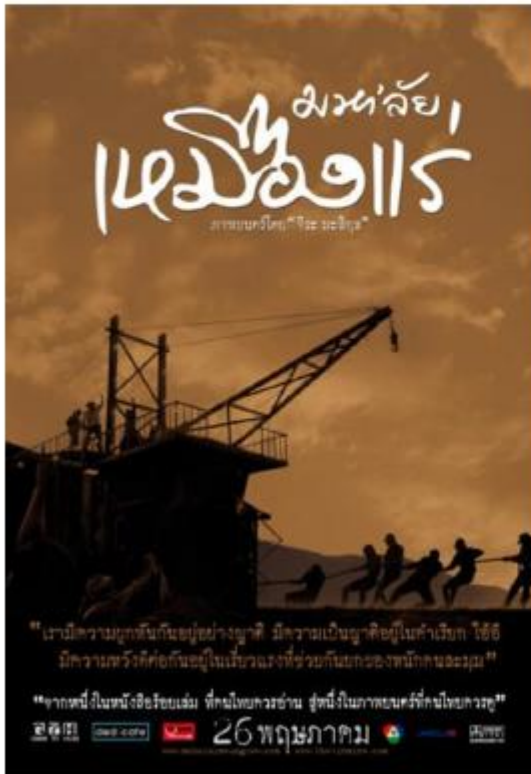
เปรียบเทียบความแตกต่างทางพื้นที่ของทั้งสองแนวคิด

- แนวคิดปฏิฐานนิยม
  - มองพื้นที่ผ่านประสบการณ์ จากข้อเท็จจริงที่สามารถพิสูจน์ได้ในหน้าอินเทอร์เน็ตต่างๆ
  - จิวเพื่อนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอดนียมที่ตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของไต้หวัน ที่มีวิวทิวทัศน์สวยงาม มีโรงน้ำชา ร้านค้าจำนวนมากตั้งอยู่
  - ไม่มีคุณค่าทางจิตใจ
- แนวคิดมนุษยนิยม
  - มองพื้นที่ผ่านจิตใจของมนุษย์ ซึ่งแต่ละคนจะมีความรู้สึกต่อสถานที่นั้นๆต่างกันออกไป
  - จิวเพื่อนเปรียบดังโลกอีกมิติหนึ่ง ไม่ได้เป็นเพียงแค่สถานที่ท่องเที่ยวทั่วไป
  - มีคุณค่าทางจิตใจ

หมายเหตุ: ปฏิฐานนิยมเป็นหลักปรัชญาที่เป็นที่มาของกระบวนการทัศน์ทางวิทยาศาสตร์

พื้นที่เหมืองกระโสม ต.กระโสม อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา
ตามทัศนะปฏิฐานนิยมและภูมิศาสตร์มาร์กซิสต์

นิพัตถา อินทรักษา (หน้า 1)

หมายเหตุ: ปฏิฐานนิยมเป็นหลักปรัชญาที่เป็นที่มาของกระบวนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์

จึงกล่าวได้ว่าการศึกษาพื้นที่ตาม**ทัศนะปฏิฐานนิยม**ทำให้
เข้าใจเกี่ยวกับการจัดการ วางแผนและ ความสัมพันธ์ในพื้นที่
มากขึ้น ส่วนการศึกษาตาม**ทัศนะภูมิศาสตร์มาร์กซิสต์**.....
ไม่ได้มองว่าพื้นที่มีไว้ เพียงแค่ประกอบกิจการเหมืองแร่
ไม่ได้มีแค่นายทุนและแรงงาน แต่เห็นความสัมพันธ์ระหว่าง
กันของคนในพื้นที่เดียวกัน รวมทั้งพื้นที่แห่งนี้ ได้ถ่ายทอด
ประสบการณ์และความทรงจำอันเกิดจากการใช้ชีวิ ตใน
เหมืองแร่ร่วมกันอีกด้วย (นิพัทธา อินทรักษา หน้า 12)

GEOG THOUGHT PROJECT

GEMSMARKET
and
CHANTHABOON WATERFRONT

กุลกานต์ สุขสำราญ สไลด์ที่ 1

กุลกานต์ สุขสำราญ
สไลด์ที่ 29

สองข้างทางถนนนามศรีจันทร์
ส่งประกายล้อกับแสงที่ส่องมา
เดินเดี่ยวเดี่ยวสุดถนนคนชวักไขว่
กว่าจะได้ข้ามถนนต้องยืนคอย
ไอ้สี่เมตรดั่งสี่โลถึงอีกฝั่ง
ทั้งสินทรัพย์สินแร่ทั้งปลอมจริง

มีครบครันร้านรวงหินล้ำค่า
เม็ดเห้งฮั่งดั่งว่าเป็นเม็ดพลอย
กลิ้งควันไ้อจากที่อรตดลบลอย
ได้ยินเสียงพ่อค้าพลอยต่อรองกัน
เจอฝรั่งแขกหมวยจ๋าวยสิน
ผลัดกันวิ่งเข้าออกตามตรอกซอย

กระแสวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนและการวิจัย

แนวปฏิบัติในการผนวกแนวกระแสวัฒนธรรม

การวิจัย

1. งานวิจัยเดี่ยว
2. โครงการวิจัยแม่บท ซึ่งอาจประกอบไปด้วยโครงย่อยที่ใช้ “วิธีวิทยาศาสตร์” และ วิธีการจากแนวกระแสวัฒนธรรม

1 และ 2 **จะเป็นไปได้** ต่อเมื่อ**ผู้ประเมินต้องยอมรับว่าแนว**
กระแสวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของภูมิศาสตร์

กระแสวัฒนธรรมกับเทคนิคภูมิสารสนเทศ

อนึ่ง งานวิจัยแนวกระแสวัฒนธรรมที่เทคนิคภูมิสารสนเทศได้เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ ส่วนใหญ่เป็นการใช้เทคนิคดังกล่าวในด้านสนับสนุน แตกต่างจากแนววิธีวิทยาศาสตร์ที่เทคนิคภูมิสารสนเทศเป็นเครื่องมือหลัก

อนาคตของกระแสวัฒนธรรม

ภูมิศาสตร์สตรีนิยม ดูเหมือนจะเข้มแข็งที่สุด แต่ส่วน
อื่นๆ **ประเมินได้ยากมาก** เนื่องจากนักภูมิศาสตร์
มนุษย์แนวกระแสวัฒนธรรมมีแนวโน้มที่จะนำ
บทความไปตีพิมพ์วารสารทางสังคมศาสตร์และมนุษย์
ศาสตร์ที่เกี่ยวกับปริภูมิ (space) เพิ่มขึ้น

เลขาธิการสหประชาชาติ Ban Ki-moon (2013) กล่าวว่า

“..too many well-intended **development programmes have failed** because they **did not take cultural settings into account**...development has not always focused enough on people..”

ที่มา: <http://www.un.org/sg/statements/index.asp?nid=6895>